

โครงการของวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ด้านภาษา

ที่มาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทยเป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเป็นมาอย่างไร เช่น เสื้อผ้า หมวก รองเท้า เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของคนไทยมีขนบธรรมเนียม ความเชื่ออย่างไรชนชั้นนำไทยในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น มีรูปแบบของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแต่งกายคล้ายคลึงกับสมัยอยุธยา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่ยังเป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสมัยอยุธยา เมื่อสร้างบ้านเมืองใหม่จึงได้รับรูปแบบของวัฒนธรรมที่ คุ่นเคยกันมาปฏิบัติ ในเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมในสมัยอยุธยา เคยมีระเบียบและข้อห้ามสำหรับสามัญชนที่จะ ใช้เครื่องแต่งกายเลียนแบบเจ้านายไม่ได้ และมีข้อกำหนดว่าควรแต่งและไม่ควรแต่งอย่างไร จึงจะถูกต้องตามธรรมเนียมที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่ออธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของการแต่งกายของชนชั้นนำในสังคมไทย งานวิจัยนี้มีสมมติฐานว่า การเปลี่ยนแปลงของการแต่งกายของชนชั้นนำสยามเกิดขึ้นหลังจากทำสัญญาเบาว์ริง (Bowring) กับประเทศอังกฤษในพ.ศ. ๒๓๙๘ และชาติตะวันตกชาติอื่นๆ อีกหลายประเทศส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเป็นทวีคูณ “การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกาย” เช่นโปรดเกล้าฯให้เจ้านายและข้าราชการ สวมเสื้อเข้าเฝ้า และเลิกชายไว้ทรงผมมหาดไทย หลังก่อให้สวมปีก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗ มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้นทั้งด้านความสัมพันธ์ทางการทูตและการขยายตัวของห้างร้านที่สั่งสินค้าจาก ตะวันตกมาจำหน่าย เช่น ห้างจอห์นแจมสันแอนด์ซัน จากประเทศอังกฤษ (อาคารอนุรักษ์ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของชนชั้นนำไทย เพราะ ถือว่าเป็น “ความศิวิไลซ์” อย่างหนึ่ง จึงรับเอาทัศนคติด้านการแต่งกาย “อย่างฝรั่ง” เข้ามา ในระยะแรกเป็นการ ดัดแปลงแบบตะวันตกผสมผสานกับการแต่งกายรูปแบบเดิม นับว่าราชสำนักเป็นผู้นำของการเปลี่ยนแปลง อีกทั้ง พระมหากษัตริย์ทุกรัชกาลจากรัชกาลที่ ๔ มาจนถึงรัชกาลที่ ๗ ผู้ทรงปกครองมีพระราชประสงค์ที่จะปรับประเทศเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่แบบตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งของสตรีในราชสำนัก และเครื่องแบบข้าราชการ ทหารและพลเรือนนำความเป็นตะวันตกมาผสมผสานกับของไทยที่มีมาแต่เดิมมากขึ้นเป็นลำดับ แต่มีข้อสังเกตว่าในสมัยรัชกาลที่ ๗ มีการปรับรูปแบบเครื่องแต่งกายให้เรียบง่ายและประหยัดขึ้น ตามพระราชนิยม และสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ครั้นใน สมัยรัฐบาลจอมพล. ปิบูลสงคราม ในพ.ศ. ๒๔๘๔ ท่านผู้นำได้ออกกรณียกฉบับที่ ๑๐ เรื่องการแต่งกายในที่สาธารณะ ของราษฎรในเชิงบังคับ ซึ่งราษฎรได้ทำตามในที่สาธารณะ แต่เมื่อเลิกการบังคับใช้กฎหมาย ปรากฏว่าราษฎรได้เลิก สวมหมวก แต่ยังนิยมการนุ่งกางเกง กรณีของบุรุษ และการนุ่งกระโปรง กรณีของสตรี สรุปได้ว่า ผู้คนทั่วไปใน สังคมไทยหันมาแต่งกายแบบตะวันตกชัดเจนขึ้น เมื่อมีการบังคับในเบื้องต้น และสตรีไทยยังมีการนุ่งโจงกันอยู่ บ้าง ผ้าที่นิยมนุ่งคือ “ผ้าม่วง” และ “ผ้าลาย” จนกระทั่งมีการตราพระราชบัญญัติการแต่งกายพลเรือน ในพ.ศ. ๒๔๗๘ ต่อด้วยยุค “มาลानำไทย” สมัยจอมพล. ปิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้แนวโน้มการแต่งกายมี วิวัฒนาการเป็นการนุ่งกระโปรง สวมกางเกง และสวมหมวก แบบตะวันตกมาจนทุกวันนี้

ผ้าม่วง เป็นผ้าแพรชนิดหนึ่งซึ่งทอจากเส้นไหม ที่เรียกว่าผ้าม่วงเป็นเพราะแต่เดิมคงจะมีแต่สีม่วงมาก่อน แม้ว่าในระยะหลังจะมีสีอื่นอีกมากมาย ก็ยังคงเรียกว่า ผ้าม่วง ที่ขึ้นชื่อคือ “ผ้าม่วงเชียงไฮ้” เป็นผ้าม่วงที่ส่งมาจาก เมืองเชียงไฮ้ ประเทศจีน

วัฒนธรรมไทย

วิถีชีวิตของคนไทยในสังคมไทย ซึ่งเป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่ฝังงานและการแสดงออกถึง ความรู้สึกนึกคิดใน สถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมไทยสามารถรู้ เข้าใจ ซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกันใน สังคมไทย ได้แก่

๑. ภาษาและวัฒนธรรม หมายถึง ภาษาไทยที่ใช้ในการพูดและการเขียนรวมทั้งงานประพันธ์ที่สร้างสรรค์ที่มี การบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

๒. มารยาท หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติระหว่างบุคคลต่อบุคคลที่สังคมยอมรับ ได้แก่ มารยาททางกาย และมารยาททาง วาจา

๓. การแต่งกาย หมายถึง เครื่องนุ่งห่มที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

๔. ประเพณีและพิธีทางศาสนา หมายถึง กิจกรรมที่ปฏิบัติในวันสำคัญต่างๆ

๕. ศิลปกรรม หมายถึง งานศิลปหัตถกรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรม

๖. การแสดงและการละเล่น หมายถึง การละเล่นและของเล่นของไทย ดนตรีไทย เพลงไทยประเภทต่างๆ และศิลปะการ แสดงของไทย

วัฒนธรรมไทย : ด้านการแต่งกาย

วัฒนธรรมไทยด้านการแต่งกาย ตั้งแต่ในอดีตมาคนไทยมีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายที่ใช้ผ้าไทยซึ่งทำ จากผ้าไหม ผ้า ทอมือต่างๆ นำมาทำเป็นผ้าสไบสำหรับผู้หญิงไทย ส่วนผู้ชายก็มีการแต่งกายที่นิยมสำหรับชาวบ้านก็ คงหนีไม่พ้นผ้าขาวม้าซึ่ง นิยมใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันก็ยังมีอยู่

ตัวอย่าง ในสมัยอยุธยาตอนปลายนั้นหญิงไทยจะนุ่งโจงกระเบนสวนเสื่อรัดรูปแขนกระบอก ผู้ชายจะนุ่ง ผ้าม่วงโจง สวม เสื่อคอปิด ผ่าอกแขนยาว โดยปกติจะไม่นิยมใส่เสื้อ

ซึ่งในปัจจุบันนี้เราหาแทบไม่ได้แล้วสำหรับการแต่งกายแบบนี้ เนื่องจากคนไทยสมัยปัจจุบันนิยมแต่งกาย ตามแบบนิยม ตามชาวยุโรปซึ่งทำให้กายแต่งกายแบบอดีตเริ่มเลือนหายไปมาก

วัฒนธรรมไทย : ด้านภาษา

ประเทศไทยมีภาษาเป็นของตนเองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องจากประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้น ของประเทศใด ในโลก ทำให้เรามีภาษาไทยใช้มาจนถึงปัจจุบัน และในประเทศไทยก็มีภาษาทางการ คือภาษากลาง ซึ่งคนในประเทศไม่ว่าจะอยู่ในภาคไหนก็สามารถสื่อสารกันได้ด้วยภาษากลางนั่นเอง เพราะในประเทศไทยเรามีถึง ๔ ภาคหลักและในแต่ละภาคก็ใช้ภาษาที่ แตกต่างกันไปบ้างดังนั้นเพื่อให้คนไทยสามารถสื่อสารตรงกันได้เราจึงมี ภาษากลางเกิดขึ้นนั่นเอง

วัฒนธรรมไทย : ด้านอาหาร

วัฒนธรรมที่มีความสำคัญกับคนไทยไม่น้อยไปกว่าวัฒนธรรมด้านการแต่งกายและวัฒนธรรมด้านภาษาคือ วัฒนธรรมด้าน อาหาร ซึ่งวัฒนธรรมด้านอาหารของคนไทยนั้นก็มาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะอาหารการกิน ที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยรวมแล้วเราจะเรียกว่าวัฒนธรรมอาหารไทย ซึ่งอาหารไทยนั้นมี มากมายที่ขึ้นชื่อของไทย และโด่งดัง ไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็น ต้มยำกุ้ง ผัดไทย เป็นต้น อาหารถือเป็นวัฒนธรรมอีก อย่างหนึ่งของไทย ที่คนไทยควรให้ความสำคัญ และ ถือว่าอาหารไทยก็ไม่แพ้อาหารของชนชาติใด

วัฒนธรรมไทย : ด้านศิลปกรรม

ถือเป็นภูมิปัญญาไทยที่สำคัญ โดยเป็นผลงานที่สร้างขึ้นเพื่อความสวยงามก่อให้เกิดความสุขทางใจ ส่วน ใหญ่จะเป็นงานที่ สร้างสรรค์ขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากพุทธศาสนา และเป็นการแสดงความเคารพและจงรักภักดีต่อ พระมหากษัตริย์ ได้แก่ ผลงาน ที่ปรากฏตามวัดวาอารามต่างๆ เรือนไทยที่มีลักษณะเฉพาะพิเศษ ศิลปกรรมไทยที่ สำคัญได้แก่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ วรรณกรรม

/ประเภทของวัฒนธรรม.....

ประเภทของวัฒนธรรม

*วัฒนธรรมทางวัตถุ คือ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขทางกาย อันได้แก่ ยานพาหนะ ที่อยู่ อาศัยตลอดจนเครื่องป้องกันตัวให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง

* วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม อันได้แก่ ศาสนาศีลธรรม จริยธรรม คติธรรม ตลอดจนศิลปะ วรรณคดี และระเบียบแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณี

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

เหล่านี้คือวัฒนธรรมหลักๆ ที่เรามีอยู่ในประเทศไทยซึ่งจริงๆ แล้วเรายังมีวัฒนธรรมอีกมากมายเพียงแต่อาจจะใช้กันใน ชุมชนหรือหมู่บ้านของแต่ละท้องถิ่น แต่เมื่อเรามีวัฒนธรรมหลักที่เป็นของเราเองอยู่แล้วเราก็คควรอนุรักษ์ไว้ให้เป็นเอกลักษณ์ ของเราไม่ควรให้ต่างชาติมาถือถือต่อเรามากเกินไปเพราะวันหนึ่งเราอาจไม่เหลือวัฒนธรรมไทยอะไรให้จดจำอีกเลย ฉะนั้นเรา มาร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้เถิดเพื่อลูกหลานเราในอนาคตจะได้ไม่หลงลืมไปและพูดถึงประเทศไทยได้อย่างเต็มความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทยตลอดไป

*****

วัฒนธรรม การแต่งกาย

(ลงชื่อ)

ผู้รับรอง

(นางธัญฉัฐดา โรจนภูรินทร์)
นักวิชาการศึกษา รักษาการแทน
ผู้อำนวยการกองการศึกษา